

HRVATSKI *glasnik*

Godina XXX, broj 29

23. srpnja 2020.

cijena 200 Ft

Skupština Hrvatske državne samouprave u Baji

4. – 5. stranica

Sjećanje na Antu Evetovića Mirosljuba

6. stranica

III. Hrvatski dan u Bókayjevom vrtu

10. stranica

Dorina Gecse stipendistica

15. stranica

Koronavirus okončao zlatnu gospodarsku eru

Bitna značajka krize je nemogućnost pripreme, što posebno vrijedi za krizu u kojoj se trenutno nalazimo. Ova kriza nije prvenstveno gospodarskog, već puno više zdravstvenog karaktera, s nepredvidivim gospodarskim posljedicama. Prema mišljenju ekonomskih analitičara mađarsko je gospodarstvo već sedam godina u neprekidnom rastu, pri čemu je lani ostvarilo stopu rasta preko 5%, proračunski manjak iznosio je 2% BDP-a, dok je javni dug jedva prelazio 66%. Kriza je ukazala na ranjivost mađarskog gospodarstva o kojoj se ranije nije razmišljalo, pa tako i na ovisnost o drugim zemljama u proizvodnji medicinske opreme i velikoj uvjetovanosti nacionalnog BDP-a učinkom automobilske industrije. Jednako tako treba se preispitati i gospodarska strategija utemeljena na razvoju turizma. Kriznim uvjetima iznenađujuće su se dobro prilagodili sektori telekomunikacije i informatike. Osobne sastanke zamijenile su videokonferencije i videotelefoni, a rad od kuće postao je uobičajen.

Bankarski sustav djeluje stabilno, ponuda kapitala je velika, ukupna vlastita sredstva u tom sektoru prošle su godine dostigla gotovo 5000 milijardi forinti, a plasman kapitala u posljednjem tromjesečju prošle godine porastao je na gotovo 15%. Financijske institucije bile su među prvima i imale ključnu ulogu u gospodarskom upravljanju u izvanrednoj situaciji, a zasigurno će imati sličnu ulogu i u ponovnom pokretanju gospodarstva. Koje su mjere potrebne za ponovno pokretanje gospodarstva? Kako tvrde stručnjaci, potreban je usklađen i opsežan financijski paket s učinkom na cjelokupno gospodarstvo, koji osim rješavanja gorućih svakodnevnih problema gospodarstvo može podržati u srednjoročnom planu, kako bi njegov oporavak sličio slovu V, a ne slovima U ili L. Za to su ključni koordinirani naponi Mađarske Vlade i Mađarske narodne banke, u kojima bankarski sektor također igra značajnu ulogu.

Za ponovno pokretanje i održivo financiranje nacionalnog gospodarstva bit će potrebni veliki naponi. Do 1. siječnja 2021. godine trebali bi se ukinuti svi posebni porezi i dodatna porezna opterećenja bankarskog sektora.

Kristina

Glasnikov tjedan

„Hrvatska želi poslati poruku pouzdanja i sigurnosti svim turistima“, naglasio je sredinom srpnja hrvatski premijer Andrej Plenković. U Hrvatskoj je tada boravilo više od pola milijuna stranih turista, od čega domalo sto tisuća Slovenaca, koji u velikom broju imaju vlastite nekretnine na hrvatskom Jadranu. Širenje pandemije u zemljama regije, pogotovo na Balkanu, zahtijeva sve intenzivniju suradnju i razmjenu informacija, kako bi se moglo boriti s pandemijom koronavirusa i što učinkovitije suzbiti širenje zaraze. Epidemiološka situacija snažno utječe na gospodarstvo, posebice na turizam. Kontrola pandemije na vanjskim granicama EU-a je velik zadatak za Hrvatsku, koja će uskoro uvesti mobilnu aplikaciju za praćenje zaraze, pogotovo za putnike koji stižu iz najopasnijih okruženja za širenje zaraze. Spomenuta mobilna aplikacija, kojom će se pratiti potencijalni kontakti s već zaraženim osobama mogla bi biti instrument koji bi pomogao turističkoj djelatnosti.

Mađarska je 15. srpnja uvela nova ograničenja putovanja za mađarske i strane državljane koji ulaze u Mađarsku sa zelene, žute i crvene liste rizičnih zemalja (popisom država po pitanju raširenosti pandemije koronavirusa). Postrojila je kontrolu na svojim granicama za putnike iz zemalja sa spomenutih lista, ovisno o boji koda, kojim se svake srijede ocjenjuju pojedine države svijeta. Crvena lista (i žuta) sadrži popis riskantnih zemalja u kojima je velik broj novozaraženih i loša epidemiološka slika te su putnicima (mađarskim državljanima) iz tih zemalja znatno postroženi uvjeti ulaska u Mađarsku. Morat će proći zdravstvenu kontrolu na granici i ako je potrebno ići u karantenu. Propisano je kada i kako trebaju u karantenu.

Karantena se može izbjeći s predočena dva negativna testa na Covid-19, stara najviše pet dana.

Stožer civilne zaštite Republike Hrvatske odlučio je zbog epidemije koronavirusa uvesti nužne mjere za organizaciju okupljanja na kojima je prisutno više od 100 sudionika, koje su na snazi od 13. srpnja.

Organizatori okupljanja obvezni su dostaviti obavijest teritorijalno nadležnoj službi civilne zaštite te su obvezni voditi pisanu evidenciju sudionika i čuvati je najmanje 14 dana. Na takva okupljanja ne preporučuje se pozivati starije osobe ili

kronične bolesnike, potrebno je postaviti obavijest o obvezi pridržavanja općih higijenskih mjera i mjera fizičke udaljenosti, unaprijed označiti sva sjedeća mjesta, međusobno ih udalжити najmanje 1,5 metar te ograničiti dolazak na najviše onoliko sudionika koliko ima označenih mjesta.

Preporučuje se da za istim stolom budu smještene osobe iz istog kućanstva te da raspored sjedenja bude točno utvrđen i

nepromijenjen tijekom okupljanja.

Prije i nakon upisivanja u evidenciju, posjetitelj treba dezinficirati ruke. Svojim potpisom sudionik okupljanja potvrđuje da je izmjerio tjelesnu temperaturu i da ona nije viša od 37,2°C, da se osjeća dobro i da nema ukućana u samoizolaciji, da nije boravio unutar prethodnih 14 dana u inozemstvu, odnosno ako jest da ima negativan PCR test koji nije stariji od 48 sati.

U Hrvatskoj boravi više od pola milijuna turista od kojih je oko 430 000 stranih, a najviše inozemnih gostiju iz Njemačke, Slovenije, Češke, Poljske, Austrije, Slovačke i Mađarske. U razdoblju od 1. do 10. srpnja u Hrvatskoj je ostvareno gotovo 600 tisuća dolazaka (46 posto rezultata ostvarenog tijekom istog razdoblja lani) i 4,4 milijuna noćenja (53 posto rezultata ostvarenog tijekom istog razdoblja lani), objavila je Hrvatska turistička zajednica.

Branka Pavić Blažetin

Ulaganja u projekte narodnosnih zajednica

Državni tajnik za odnose s vjerskim zajednicama i narodnostima pri Uredu predsjednika Vlade Miklós Soltész na tiskovnoj konferenciji u Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi, gimnaziji i učeničkom domu Miroslava Krleže 7. srpnja istaknuo je čvrstu opredijeljenost Vlade Mađarske za razvojne projekte narodnosnih zajednica u Baranjskoj županiji i Mađarskoj.

Posao započet 2010. godine u suradnji s političkim predstavnicima narodnosnih zajednica nastavljen je nedavnim donošenjem Zakona o narodnostima te se nastavlja i u ovo vrijeme pandemije koronavirusa. Tako se s 350 milijuna forinti podupire proširenje Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krleže, kao i proširenje njemačkog vrtića u Školskom centru „Valéria Koch“. Iz fonda od 400 milijuna forinti putem natječaja financiraju se manje investicije narodnosnih zajednica diljem Mađarske, od toga 61 projekt narodnosnih zajednica koje žive u Baranjskoj županiji. Tako se podupire 47 ulaganja njemačke zajednice, 11 ulaganja hrvatske zajednice i 3 ulaganja srpske zajednice, ukupnog iznosa od 75 milijuna forinti. Ulaganja su to od 1 do 2 milijuna forinti po projektu. Na potporu je ukazao i predsjednik HDS-a Ivan Gugan, parlamentarni zastupnik Péter Hoppál i predsjednik Skupštine Baranjske županije László Őri.

U izjavi za Medijski centar Croatica predsjednik HDS-a Ivan Gugan je rekao kako je Vlada osigurala sredstva za projekt proširenja Centra Miroslava Krleže i kako je novac na računu HDS-a. Raspisan je i natječaj javne nabave i izabrat će se najbolja ponuda koju može prihvatiti HDS. Cilj je da se u školskoj godini 2021./2022. završi izgradnja. „U zadnjih pet-šest godina Vlada prati i prihvaća naša nastojanja oko utemeljenja novih institucija i naših većih projekata, kao što je škola u Sambotelu, vrtić u Pe-

Predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Gugan, državni tajnik Miklós Soltész, parlamentarni zastupnik Péter Hoppál i predsjednik Skupštine Baranjske županije László Őri

ču i Kulturni centar bačkih Hrvata, a došla je i prva isplata za II. fazu obnove odgojno-obrazovnog centra u Santovu. Zakon o državnom proračunu za 2021. godinu, prihvaćen je 3. srpnja. Vidimo kako je u usvojenom proračunu potpora za HDS, Ured, medije te institucije HDS-a, na istoj razini kao prošle godine. Ima obećanja kako će Vlada nastojati da se ta potpora poveća tijekom godine prema prijedlogu Odbora za narodnosti Mađarskog parlamenta. Ja se nadam da će tako i biti, pa će u prvom redu za institucije i neke projekte biti dovoljno sredstava“, rekao je Gugan.

Državni tajnik za odnose s vjerskim zajednicama i narodnostima pri Uredu predsjednika Vlade Miklós Soltész naglasio je dobru suradnju dviju država u području zaštite narodnosti te izrazio radost mađarske politike rezultatima parlamentarnih izbora u Republici Hrvatskoj i budućoj suradnji dviju prijateljskih zemalja. Osvrnuo se i na prihvaćanje izmjena Zakona o pravima narodnosti, zahvalivši se i narodnosnim političarima na radu koji je prethodio usvajanju Zakona kojem nema premca u svijetu, kojeg je Mađarski parlament prihvatio sa 183 glasa, uz devet suzdržanih glasova. Naglasio je kako Zakon otvara nove mogućnosti samoorganiziranja narodnosnih zajednica, suzbija takozvani etnobiznis i daje mogućnost narodnosnim samoupravama da budu u vlasništvu nekretnina u kojima djeluju njihove odgojno-obrazovne i druge ustanove.

Branka Pavić Blažetin

Moderno dječje igralište

U novoobnovljenoj zgradi Kulturnog centra bačkih Hrvata održana Skupština HDS-a

Skupština HDS-a u Baji

Prihvaćena izvješća o radu i financijska izvješća HDS-a, Ureda, institucija i tvrtki za 2019. godinu
Prihvaćen rebalans proračuna za 2020. godinu

Sukladno Poslovniku, četiri mjeseca nakon uvođenja izvanrednog stanja, a nakon njegova ukidanja 4. srpnja 2020. godine u novoobnovljenoj zgradi Kulturnog centra bačkih Hrvata u Baji održana je redovita sjednica Skupštine Hrvatske državne samouprave. Nakon otvaranja sjednice utvrđeno je da Skupština ima kvorum, prisutno je bilo ukupno 26, a opravdano odsutno 5 zastupnika. Na prijedlog predsjednika jednoglasno je prihvaćen predviđeni dnevni red, koji je zbog aktualnih zakonskih promjena i pitanja proširen s 5 usmeno predloženih točaka. Na taj način raspravljalo se o četrdeset točaka dnevnog reda. Prije Skupštine zasjedali su radni odbori, a Skupštini su nazočili i ravnatelji ustanova te direktori tvrtki u vlasništvu Hrvatske državne samouprave.

Odluke predsjednika tijekom izvanrednog stanja

Pored ranije dostavljenog pismenog izvješća predsjednik Ivan Gugan i usmeno je izvijestio Skupštinu o odlukama donesenim za vrijeme izvanrednog stanja pandemije koronavirusa koje su, kako je naglasio, bile vezane uz određene rokove. Među ostalim istaknuo je odluke o prihvaćanju državne potpore za predstojeće proširenje i obnovu Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učenič-

Predsjednik Ivan Gugan i usmeno je izvijestio Skupštinu o odlukama donesenim za vrijeme izvanrednog stanja pandemije koronavirusa

kog doma u Santovu, objavi javne nabave za obnovu i proširenje Hrvatskog školskog centra Miroslava Krležu u Pečuhu, te odgađanje odluke objave natječaja za radno mjesto ravnatelja Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj, jer se čekalo na prihvaćanja zakonskih promjena koje su ovih tjedana usvojene. Ostale odluke odnosile su se na određivanje broja razreda i grupa u vrtićima i školama pod upravljanjem HDS-a, početak proba u Hrvatskom kazalištu, koje je ovih dana održalo premijeru nove predstave, te imenovanje ravnateljice Hrvatskog školskog centra „Mate Meršić Miloradić“. Osim toga, sukladno preporuci Mješovitog međuvladinog odbora za nacionalne manjine prihvaćena je i potpora Ministarstva za pripremu i izdavanje knjige „Kratka povijest Hrvata u Mađarskoj“, te potpora za obnovu odmarališta u Vlašićima.

Izvješća o radu i financijska izvješća HDS-a, Ureda, ustanova i tvrtki

Pored redovitog predsjedničkog izvješća o aktivnostima u razdoblju između sjednica Skupštine, izvješća o provedbi odluka kojima je istekao rok i odlukama u predsjedničkoj nadležnosti, bez pitanja i rasprave jednoglasno su prihvaćena izvješća o radu i financijska izvješća za 2019. godinu Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma Santovo, Hrvatskog vrtića, osnovne ško-

le, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krležu, Hrvatskog vrtića i osnovne škole „Mate Meršić Miloradić“, Hrvatskog pedagoškog i metodičkog centra, Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj, Hrvatskog kluba August Šenoae, Muzeja sakralne umjetnosti Hrvata u Mađarskoj, Kulturno-prosvjetnog centra i odmarališta Hrvata u Mađarskoj, Hrvatskog kulturno-prosvjetnog zavoda „Stipan Blažetin“, Hrvatskog kulturnog i sportskog centra „Josip Gujaš Džuretin“, Kulturnog centra bačkih Hrvata, Ureda Hrvatske državne samouprave, te neprofitnih tvrtki dviju u Mađarskoj Croatia i Hrvatsko kazalište Pečuh te jedne u Republici Hrvatskoj Zavičaj d.o.o.

Financijsko izvješće tvrtke „Zavičaj“ d.o.o.

Skupština društva Zavičaj d.o.o. u Vlašićima na otoku Pagu izradila je temeljna financijska izvješća za 2019. godinu, bilancu sa zbrojem pozicija aktive i pasive od 2 406 766 kuna te račun dobiti i gubitka. Ukupni prihodi društva iznose 2 278 469,24 kuna, a rashodi 1 981 138, 99 kuna. Dobit prije oporezivanja iznosi 297 330,25 kuna, porez na dobit 50 761,44 kuna, dobit nakon oporezivanja 246 568,81 kuna. Na prijedlog Uprave o raspodjeli dobiti, Skupština društva odlučila je da se dobit poslovne godine od 246 568,81 kuna zadrži u kapitalu na poziciji zadržane dobiti društva. Skupština HDS-a prihvatila je jednoglasno godišnja financijska izvješća tvrtke Zavičaj d.o.o. za 2019. godinu.

Financijsko izvješće neprofitne tvrtke Croatia

Neprofitna tvrtka Croatia (Croatia Nonprofit Kft.) u 2019. godini ostvarila je ukupan prihod u iznosu 637 195 000 forinti i rashode od 236 115 000 forinti. Od toga trošak osobnih dohodaka iznosi 85 025 000 forinti, a dobit prije i poslije oporezivanja podjednako iznosi 401 080 000 forinti. Prema izvješću neovisnog revizora financijsko izvješće Croatice i prilog o aktivnostima za javno dobro su vjerodostojni, propisni te daju realnu sliku o poslovanju, kao i imovinskom i financijskom stanju tvrtke. Skupština HDS-a prihvatila je jednoglasno financijsko izvješće neprofitnog društva Croatia za 2019. godinu.

Financijsko izvješće neprofitne tvrtke Hrvatsko kazalište Pečuh

Ukupni prihodi društva Hrvatsko kazalište Pečuh (Pécsi Horvát Színház Nonprofit Kft.) iznose 55 967 000 forinti. Materijalni troškovi iznose 30 041 000 forinti, trošak osobnih dohodaka 31 823 000 forinti. Poslovno razdoblje zaključeno je s manjkom od 11 609 000 forinti (prije i poslije oporezivanja). Skupština je jednoglasno prihvatila izvješće o radu i financijsko izvješće neprofitne tvrtke Hrvatsko kazalište Pečuh za 2019. godinu.

Odluke su prihvaćene jednoglasno

Zajedničko izvješće o radu i financijama

Na kraju je prihvaćeno i zajedničko izvješće o radu i financijama Hrvatske državne samouprave, Ureda i institucija za 2019. godinu. Prema financijskom izvješću HDS, Ured i institucije ostvarili su prihode u iznosu od 1 771 708 438 forinti, pri čemu rashodi iznose 1 613 484 951 forinti. Prihodi se sastoje od državne potpore koja iznosi 1 544 079 119 forinti, te ostalih financijskih potpora u iznosu od 227 629 319 forinti. Iz prethodne poslovne godine preneseno je 164 033 667 forinti.

Odluka o objavi javne nabave

U nastavku sjednice donesena je odluka o objavi javne nabave za proširenje zgrade Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krležu u Pečuhu. Za ocjenu pristiglih ponuda javne nabave Skupština je ovlastila Odbor za gospodarstvo, financije i nadzor, kojem je pri odlučivanju dopušteno odstupanje od najviše pet posto od predane najpovoljnije ponude.

Prihvaćanje potpore za kampove

Skupština je donijela odluku o prihvaćanju potpore za održavanje kampova u 2020. godini, koja je nakon povlačenja ponovno na raspolaganju narodnosnim zajednicama, ali se kampovi mogu održavati isključivo u zemlji. Sav novac za iste hrvatskim natjecateljima bit će isplaćen preko proračuna Hrvatske državne samouprave i to natjecateljima koji su dobili potporu i koji su se prihvatili organiziranja kampova pod novim uvjetima.

Rebalans proračuna HDS-a, Ureda i institucija

Jednoglasno je prihvaćen rebalans proračuna Hrvatske državne samouprave, Ureda i institucija za 2020. godinu. Proračunske stavke proširene su s iznosima operativnih potpora, investicijskih troškova, ostvarenih prihoda, a obavljeno je i regrupiranje unutar proračunskih stavki HDS-a i institucija. Nakon provedenog rebalansa proračun HDS-a i institucija prihvaćen je s jednakim prihodima i rashodima od 2 131 833 116 forinti. Prihvaćeni operativni troškovi iznose 1 601 756 684 forinti, dok prihodi od prenesenih financijskih sredstava i pozajmice za likvidnost iznose 183 599 634 forinti. Operativni rashodi potvrđeni su u iznosu od 1 601 756 684 forinti, od čega trošak osobnih dohodaka iznosi 831 627 994, troškovi doprinosa su 157 132 360 forinti, materijalni izdaci iznose 285 639 553 forinti. Ostali operativni troškovi iznose 177 515 623 forinti, za opće svrhe namijenjeno je 26 794 931 forinti, a iznos rezervi je 81 329 000 forinti. Akumulirani prihodi iznose 530 076 432 forinti, od čega 74 520 939 čine prenesena sredstva i pozajmica za likvidnost, dok akumulirani izdaci iznose 530 076 432 forinti: od toga investicije iznose 420 966 700 forinti, a na obnovu je utrošeno 86 765 102 forinti. Akumulirani troškovi institucija iznose 22 344 630 forinti. Naime, u proteklom razdoblju HDS i institucije ostvarili su dodatne prihode: radi se o operativnoj potpori za rad Hrvatskog vrtića, osnovne škole i uče-

ničkog doma Santovo od 2 500 000 forinti, potpori za održavanje kampova od 41 329 000 forinti, potpori za naknade koje se isplaćuju prosvjetnim radnicima od 21 483 619 forinti, te izdavanje knjige „Kratka povijest Hrvata u Mađarskoj“ od 1 900 000 forinti. Osim toga primljena je i namjenska potpora za financiranje investicija u santovačkoj školi od 70 000 000 forinti te obnovu KPC u Vlašićima od 6 100 000 forinti.

Izmjene statuta kulturnih ustanova, ugovori s ravnateljima prema Zakonu o radu i povišica plaće

Prihvaćene su i odluke o Pravilniku o plaćama, naknadama i drugim materijalnim pravima radnika neprofitnog društva Hrvatsko kazalište Pečuh, objavi natječaja za radno mjesto ravnatelja Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj, izmjenama i dopunama statuta Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj, Zbirke sakralne umjetnosti Hrvata u Mađarskoj, Hrvatskog kluba Augusta Šenoae, Kulturno-prosvjetnog centra i odmarališta Hrvata u Mađarskoj, Hrvatskog kulturnog i sportskog centra „Josip Gujaš Džuretin“, Hrvatskog kulturno-prosvjetnog zavoda „Stipan Blažetin“ i Kulturnog centra bačkih Hrvata. Izmjene statuta bile su potrebne zbog zakonskih promjena, prema kojima voditelji kulturnih ustanova više nisu javni djelatnici, nego zaposlenici po ugovoru o radu. Prema Zakonu ravnateljima se treba ponuditi radni odnos po ugovoru o radu, što je i učinjeno s povišicom plaće od 6 posto, što je izglasano za sve ravnatelje, izuzev Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj, uz obrazloženje kako se ne radi o kulturnoj ustanovi.

Odluke o raznim aktualnim pitanjima

U nastavku su donesene izmjene i dopune Poslovnika Hrvatskog vrtića i osnovne škole „Mate Meršić Miloradić“. Na zahtjev Rusinske državne samouprave, zbog radova na obnovi njezina sjedišta, Skupština je odlučila tom tijelu dati u najam prostoriju u suterenu budimpeštanskog sjedišta HDS-a. Skupština je prihvatila izvješće o pripremama za održavanje priredbe „Državni dan Hrvata“, koji će se prirediti 14. studenog ove godine u Budimpešti, ukoliko ne bude novih mjera ograničenja zbog pandemije. Uslijedile su odluke o usmeno predloženim točkama dnevnog reda, izmjeni Poslovnika Školskog centra Miroslava Krležu u Pečuhu, promjenama prema zakonskoj klasifikaciji, plaći ravnateljice Hrvatskog vrtića i osnovne škole „Mate Meršić Miloradić“, povećanim troškovima ishrane u santovačkom Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi i učeničkom domu u skladu s propisima Zakona o javnoj nabavi, te izmjeni HDS-ovog Pravilnika o javnoj nabavi. Nadalje, na prijedlog Odbora za školstvo raspravljalo se i o Osnovnoj školi u Bázakerettye gdje je drastično opao broj djece upisane na predmetnu nastavu hrvatskog jezika. Budući da se u prvi razred upisala samo četiri učenika, ne može se pokrenuti nastava hrvatskog jezika, te se temeljem zakonskog propisa zatražila suglasnost Hrvatske državne samouprave. Prihvaćen je prijedlog Odbora za odgoj i obrazovanje da se vlasniku ustanove predloži pokretanje dopunske nastave hrvatskog jezika. Među pitanjima pod Razno bilo je riječi i o podršci domaćim sudionicama na izboru najljepše Hrvatice iz dijaspor.

Na zatvorenoj sjednici prihvaćene odluke o prijedlozima za odličja

Na zatvorenoj sjednici prihvaćene su odluke o tome koga će Hrvatska državna samouprava predložiti za Narodnosno odličje, te dodjeli odličja Hrvatske državne samouprave u povodu „Dana Hrvata“ 2020. godine.

Stipan Balatinac

Aljmaš

Obilježen dan sjećanja na Antu Evetovića Miroljuba

U suorganizaciji Kulturne udruge bunjevačkih Hrvata i mjesne Hrvatske samouprave 12. srpnja u bačkom gradiću Aljmašu priređen je tradicionalni dan sjećanja na pjesnika i svećenika bunjevačkih i bačkih Hrvata, Antu Evetovića Miroljuba, koji se održava od 1987. godine.

Prema tradiciji svečanost je počela u župnoj crkvi Uzvišenja Svetog Križa, ove godine iznimno nedjeljnom misom na mađarskom jeziku, koju je služio aljmaški župnik Zsolt Huszák. Iako zbog opasnosti od koronavirusa ove godine nisu pozvani gosti iz okolnih naselja, danu sjećanja osim pripadnika bunjevačko-hrvatske zajednice nazočili su i drugi aljmaški građani i vjernici. Na početku misnog slavlja aljmaški župnik ukratko se prisjetio života i djela Miroljuba Ante Evetovića. Premda je služena na mađarskom jeziku, misu je uljepšalo nekoliko bunjevačko-hrvatskih crkvenih pjesama,

Misu je služio aljmaški župnik Zsolt Huszák

nade za nas. Trebamo skupiti snage i ponekad uzeti u ruke neke od njegovih radova. Stoga čuvajmo sve naše lijepe stranice iz prošlosti, čuvajmo uspomenu na velikana Antu Evetovića Miroljuba", naglasila je među ostalim predsjednica Valerija Petrekanić u svom dvojezičnom prigodnom govoru.

Usljedilo je polaganje vijenaca pokraj ckeve, kod biste Anti Evetoviću Miroljuba, koja je postavljena 1988. godine. Bista je kopija izvornog djela postavljenog 1936. u Subotici u sklopu obilježavanja 255. doseljavanja bunjevačkih Hrvata u Bačku, koje je

izradio hrvatski velikan Ivan Meštrović. Tom prigodom vijence su položili predstavnici Hrvatske samouprave, Kulturne udruge bunjevačkih Hrvata i Njemačke samouprave, dok je vijenac u ime Grada Aljmaša položio gradonačelnik Balázs Német.

Spomendan je završio u aljmaškoj gostionici „Riblja čarda“ druženjem sudionika uz zajednički ručak, ples i pjesmu.

Miroljub Ante Evetović

Svećenik, pjesnik, lektor filozofije i crkvene povijesti Ante Evetović Miroljub rodio se u Aljmašu 12. lipnja 1862. godine. Nakon osnovne škole školovao se u isusovačkoj gimnaziji u Kalači i stupio u Franjevačku provinciju svetog Ivana Kapistrana. Novicijat je proveo u Beču, a potom studirao filozofiju u Vukovaru i Fedvaru (Dunaföldvár), te bogoslovlje u Baji, gdje je 1886. zaređen za svećenika. Mladu misu služio je u rodnom Aljmašu. Kao profesor crkvenog prava i povijesti 1897. izabran je za gvardijana franjevačkog samostana u Baji, ali je istupio iz franjevačkog reda i postao svećenikom Pečuške biskupije. Postaje kapelanom u Egragu (Egerág), a 1900. prelazi u Slavoniju, gdje je prvo kapelan u Valpovu, zatim župnik u Veliškovcima, a od 1902. do 1912. u Harkanovcima, nakon čega postaje župnik u Valpovu gdje je i umro 24. veljače, a pokopan je na valpovačkom groblju. U književnosti se javio 1884. godine, svoje pjesme objavljivao je u Nevenu, Subotičkoj Danici, Subotičkim novinama te hrvatskim književnim časopisima, Vijencu, Smilju, Kolu Matice Hrvatske i drugima. Istaknuo se svojim preporodnim, lirski i socijalno intoniranim rodoljubnim pjesmama, duhovnim i refleksivnim pjesmama s ciljem razvijanja nacionalne svijesti svojih sunarodnjaka. Bio je prvi pjesnik bačkih Hrvata koji se dokazao pišući hrvatskim književnim jezikom. Za života mu je objavljena samo jedna zbirka pjesama, pod naslovom „Sretni i nujni časi“ (1908.) u Osijeku, dok su posthumno u Osijeku i Subotici objavljena izdanja „Iz pjesama Ante Evetovića Miroljuba“ i „Spomen-izdanje pjesama Ante Evetovića Miroljuba“ (1931.). U nakladi izdavačkog poduzeća Croatica u Budimpešti 2001., u ediciji Hrvatski književnici u Mađarskoj objelodanjena je knjiga sabranih pjesama pod naslovom „Ante Evetovića Miroljub“, koju je priredio dr. Marin Mandić.

Stipan Balatinac

Članovi Kulturne udruge bunjevačkih Hrvata i Hrvatske samouprave

koje su u pratnji kantora Istvána Aradija na orguljama izveli članovi župnog crkvenog zbora, a izmoljen je i Očenaš na hrvatskom jeziku. Nakon mise u crkvi je održana kraća svečanost na hrvatskom jeziku. Pored kazivanja Evetovićeve pjesme „Jorgovane, jorgovane“ o životu i djelu pjesnika i svećenika govorila je Valerija Petrekanić, predsjednica Hrvatske samouprave.

Izlaganje je uljepšano i s nekoliko bunjevačko-hrvatskih crkvenih pjesama u izvedbi crkvenog zbora.

„Trebamo čuvati uspomenu na čovjeka koji nije gajio u srcu mržnju ni prema jednom narodu, ali mu je duša bila puna ljubavi prema svom bunjevačkom rodu. Možemo reći da nas još ima, ali manje nego što nas je nekad bilo. Ako samo malo učvrstimo svoju samobitnost, ukoliko se ne budemo stidjeli podrijetla, ima

Predstavnici Hrvatske samouprave grada Aljmaša prilikom polaganja vijenaca

Natjecanje ribiča u Mišljenu

Od predsjednice Udruge baranjskih Hrvata Marijane Balatinac doznajemo kako je 20. lipnja, u suradnji s mjesnom Udrugom „Naši ljudi“, koja upravlja mišljenjskim ribnjakom održano tradicionalno okupljanje ribiča, s druženjem i ručkom za sudionike natjecanja. Na natjecanje se prijavilo petnaestak dvočlanih ekipa, kojima nije smetalo ni kišovito i vjetrovito vrijeme. Ulov je zaostao za prošlogodišnjim, ali je ipak ulovljeno 74 kilograma ribe, a sudionici su se lijepo družili uz

Najmlađi sudionici natjecanja

obvezne ribičke priče. Pored domaćih sudjelovale su i prijateljske ribičke ekipe iz Republike Hrvatske, Sportsko-ribolovno društvo „Linjak“ iz Topolja i Sportsko-ribolovno društvo „Bjelica“ Mece, iz općine Darda.

Prvo mjesto osvojila je ekipa Sportsko-ribolovnog društva „Bjelica“ Mece, drugo mjesto pripalo je braći Petru i Marku Balazu iz ekipe Udvar, a treće mjesto pak ekipi iz Olasa, koju su činili Sonja Majstorović i Tamás Kadarkúti. Sudjelovale su i tri dječje ekipe, od kojih je prvo mjesto pripalo braći Perjás (Noel i Soma) iz Mišljena. Nagrade su pobjednicima uručili Marijana Balatinac i Arnold Barić, koji je pohvalio najmlađe natjecatelje zbog lijepog ulova šarana, sitne ribe i amura. Najveću ribu, šarana od 7 kilograma ulovila je ekipa iz Udvara.

Branka Pavić Blažetin

Najbolje ekipe ovogodišnjeg ribičkog nadmetanja

GAJIĆ

U malom baranjskom naselju Gajiću nedavno je položen kamen temeljac buduće kapele. Hrvatska samouprava Olasa održava prijateljske odnose s Gajićem, posebice s Udrugom vinara i vinogradara „Martinovo Brdo“. Gradnju kapele u skladu sa svojim mogućnostima podržat će i Hrvatska samouprava Olasa.

Gradišćanski duhovnici svečevali dijamantnu mašu u Juri

Kako nas je obavistila online stranica Jurske crkvene županije 25. junija, u jurskom duhovničkom domu pred kratkim su čestitali dijamantnim jubilarom, ki su pred šesdesetimi ljeti zaredjeni za duhovnike: rođenomu Undancu Joški Preču i rođenomu Koljnofcu Karolu Klemenšiću.

Farnik u mirovini Joško Preč veći dio svojega žitka je proveo u Austriji, uglavnom med Gradišćanskimi Hrvatima. Zaredjenje za dušobrižnika je doživio 1960. ljeta, a potom je kot kapelan službovao u Ćcsu, ali je bio svećenik i u Vedešinu pak Umoku (1961.-1964.). Kratko vrijeme je vršio službu u Hrvatskoj Kemlji, a od 1966. do 1972. ljeta bio je farnik Nove Gore. Tamo je dao izgraditi i novi farof, bio je angažiran i u kulturnom žitku, posebno kot režiser igrokazov tamošnje grupe. Po nekoliko ljet djelovanja u Bečanskoj nadbiškupiji, vrnuo se je u dijecezu Željezno i skrbio se je za faru u Velikom Borištofu, jedno ljetu i za Filež, kade izgradnja nove fare takaj se njemu prepisuje. Objavljene su mu dvi knjige naslova „Bog je ljubav“ 1984. ljeta i „Marija“, 1987. ljeta. Zvana toga da je uređivao Crikveni glasnik (1978.–1981.), bio je kolumnist za vjeru i u Hrvatski novina, a iz tih izabranih napisov je nastala onda treća knjiga 2008. ljeta, „Ispunjen ljubav-

FOTO: ARHIV – PETAR TYRAN

Rodjeni Undanac, Joško Preč

Karol Klemenšić još pri kemljanskoj maši

vom“ (premišljanja kroz crkveno ljetu, objavljeno u Hrvatski novina), u nakladi Štamparskoga društva. Joško Preč se je zalagao 1991. ljeta, pred bečkim Saveznim kancelarstvom akcijom glada i molitve za priznanje samostalne države Hrvatske. Kako je za njega napisao Petar Tyran, glavni urednik Hrvatskih novina, kod njega je „ispunjen duhovnički život, po geslu „Za Boga, Crikvu i za narod“. Mašni jubilar ki je toliko ljet jur vjeran hrvatskoj riči i svojemu hrvatskomu rodu, kljetu će napuniti 95. ljetu svojega žitka.

Rodjeni Koljnofac Karol Klemenšić za završetkom šopronske Učiteljske škole zajedje kot školnik u Prisiku, ali to mu je samo privremena štacija pred odlaskom u jurski seminar, kamo zajedje isto vrijeme kot i njegov tuvaruš, Joško Preč, s kim je sad i stanovnik

Staračkoga doma farnikov. Za zaredjenjem 1960. ljeta i službovanjem po ugarski seli, od 1973. ljeta kroz 40 ljet vrši duhovničku službu u Kemlji, otud i stupi u mirovinu. O samom početku tamošnjega dušobrižništva ovako su nam povidali: „U Kemlji kad sam vidio tu situaciju, kako je zgledao farof kot tolovajska jama i crikva skoro zrušena, ja bi se bio ta dan najradje obrnuo najzad na svoje staro mjesto.“ Ljeta su prošla, a on je ostao sve do 2013. ljeta. Angažirao se je za obnovu crikve i renoviranje farofa (ka zgrada će vrijeda zajti u vlasništvo sela i bit će posvećena hrvatskom društvenom žitku). Karol Klemenšić u mladi ljeti htio je postati misijonar, iako ova sanja se ostvarila nije, zato je Gospodin pohodio skoro cijelu zemaljsku kuglu. Zašao je u mnoge orsage, kamo jednostavni človik ne bi mogao, kot Kambodža, Brazilija Vijetnam itd. Prik poteškoću u cijelom žitku svenek su mu pomagala molitva i mužika (od klasične do moderne). Gospodin Klemenšić su se mogli zahvaliti uz dijamantni jubilej svećeničkih ljet, čera, 22. julija, i za milosti kroz 86 ljet, pokidob su mogli proslaviti i rođendan med subrati. Našim jubilarom u Juri željimo dobro zdravlje i Božji blagoslov!

Tiho

Trenutak za pjesmu

44.

**Ja se deržim ino stojim
i nikoga se ne bojim,
ar od Boga sam neg ča sam
“Miserere” njemu pjevam.**

**Smiluj mi se, u nevolji,
berzu pomoć mi pošalji,
pobjeda je svenek gvišna
da je Božja ni j' prilična.**

**Kao David prez oklopa
mirno idem pred zaloga,
Božje ime mi j' oružje,
ne plašim se sile vražje.**

Pavao Horvat

Anica Mandić i Mirjana Karagić dobitnice visokog ministarskog priznanja, „Spomen-medalje za dugogodišnji prosvjetni rad“

Pri kraju školske godine 2019.-2020. HOŠIG-ovim srednjoškolskim nastavnicama Anici Mandić i Mirjani Karagić uručeno je visoko priznanje ministra ljudskih resursa Miklósa Káslera, „Spomen-medalja za dugogodišnji prosvjetni rad“. Svečanosti zbog pandemije koronavirusa nije bilo, pa je priznanje nastavnicama uručila ravnateljica škole Ana Gojtan.

Visoko priznanje ministra ljudskih resursa, „Spomen-medalja za dugogodišnji prosvjetni rad“ dodjeljuje se onim odgajateljima, učiteljima, osnovnoškolskim i srednjoškolskim nastavnicama, visokoškolskim i sveučilišnim profesorima pred umirovljenjem koji su u prosvjeti proveli najmanje dvadeset pet godina, istaknuvši se svojim odgojno-obrazovnim radom. Nagrada se sastoji od spomenice i brončane spomen-medalje promjera 42 milimetra, s portretom pedagoga-znanstvenika s knjigom u ruci, koji je smješten u inicijalnom slovu P. Medalja je djelo kipara i medaljara Mihály Fritza.

Kako se navodi u obrazloženju, Anica Mandić svoj četrdesetgodišnji prosvjetni rad obavlja u krugu i u korist svoje hrvatske nacionalne zajednice. Na njen životni put uveliko je utjecala uža obitelj, u kojoj su vrijedile opće ljudske norme poštovanja i morala, kao i rodno Santovo, naselje u Bačko-kiškunskoj županiji. To selo prepoznatljivo je po istinskim i iskrenim hrvatskim vjernicima te pripadnosti i odanosti hrvatskoj nacionalnoj zajednici u Mađarskoj. Osnovnu školu završila je u rodnom selu, a srednjoškolsko obrazovanje stekla u budimpeštanskoj Hrvatskosrpskoj gimnaziji, nakon čega je školovanje nastavila na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Nakon stjecanja diplome zaposlila se u budimpeštanskoj Hrvatskosrpskoj gimnaziji, a potom u HOŠIG-u. Velika je entuzijastica hrvatskog jezika i književnosti, ulaže mnogo truda u obrazovanje srednjoškolaca i podučavanje hrvatskog jezika. Kao odgajateljica u srednjoškolskom učeničkom domu posebnu pažnju posvećuje i nesebično izdvaja svoje vrijeme za učenike koji slabije poznaju hrvatski jezik. Prvenstvenim ciljem smatra da srednjoškolci hrvatski jezik govore na visokoj razini: bez obzira na njihovo znanje ona s učenicima svakodnevno komunicira isključivo na hrvatskom jeziku. Pod njenim okriljem stasali su vrсни liječnici, pravnici, prosvjetni radnici, diplomati, društveni djelatnici i glumci koji pronose dobar glas budimpeštanskog HOŠIG-a. Anica Mandić pored odgojno-obrazovnog rada vodi dramski kružok Hrvatskog đakčkog doma, priređuje književne večeri i prigodne programe. Poznata je i priznata članica hrvatske nacionalne zajednice u mađarskom glavnom gradu. Kao zastupnica Hrvatske samouprave VII. okruga posebnu pozornost posvećuje podupiranju Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i đakčkog doma. Istaknut dio njenog odgojno-obrazovnog radu predstavlja njegovanje i očuvanje hrvatskog jezika, kulture, običaja i baštine za mlađe generacije.

Kako se navodi u obrazloženju Mirjana Karagić već dva i pol desetljeća opredijeljena je srednjoškolska nastavnica Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i đakčkog doma. U Budimpeštu se s obitelji preselila za vri-

Anica Mandić sa spomen-medaljom

jeme Domovinskog rata. U vrijeme osamostaljenja HOŠIG-a, 1993. godine aktivno se uključuje u odgojno-obrazovni rad ustanove kao srednjoškolska nastavnica hrvatskog jezika i književnosti. Kao prosvjetna radnica s velikom odanošću radi na jačanju uloge škole u području kulture i javnog obrazovanja. Uz njeno ime vezuje se Aktiva hrvatskog jezika i književnosti, koju vodi već desetljećima. Izrađuje mnoštvo obrazovnih materijala za unapređene metode razredne nastave i podupire rad svojih kolega i učenika, a aktivno sudjeluje i u izradi okvirnih kurikuluma za hrvatsko nacionalno obrazovanje. Između 1998.-2008. godine dokazala se i kao doravnateljica škole. Sustavno priprema učenike za Državno natjecanje osnovnoškolaca iz hrvatskog jezika, književnosti i narodopisa (OÁTV) te Državno natjecanje srednjoškolaca iz hrvatskog jezika i književnosti (OKTV). Učenici na natjecanjima svake godine postižu izvrsne rezultate, osvajajući prva tri mjesta. Za dugogodišnji rad s darovitim učenicima i njihovo pripremanje za OKTV u više navrata nagrađivana je ministarskim priznanjima. Mirjana Karagić autorica je i redateljica brojnih školskih svečanosti i kulturnih programa. Zahvaljujući njenim zaslugama škola jača i proširuje odnose s institucijama u Hrvatskoj. Pored pedagoškog rada lektorira udžbenike na hrvatskom jeziku, sudjeluje u izradi udžbenika i zvučnih pomagala za podučavanje hrvatskog kao stranog jezika. Mirjana Karagić svojim dugogodišnjem iskustvom i vrijednim savjetima postavlja smjernice za mlađe naraštaje.

Čestitamo dobitnicama priznanja i želimo im mnogo zdravlja i osobnog zadovoljstva u životu!

Kristina Goher

Maturanti HOŠIG-a

FOTO: GRETA SANTA, GRAFIKA: GABRIELLA LORINCZ

III. Hrvatski dan u Bókayjevom vrtu

Hrvatska samouprava budimpeštanskog XVIII. okruga 11. srpnja u Bókayjevom vrtu priredila je tradicionalni Hrvatski dan. Pored brojnih gostiju priredbi su nazočili veleposlanik Republike Hrvatske u Mađarskoj Mladen Andrić i načelnik okruga Sándor Szaniszló. U sklopu kulturnog programa nastupili su tukuljski Muški zbor i KUD, uz pratnju glazbenog sastava „Kolo“. Voditelj programa bio je scenski umjetnik Stipan Đurić, koji je na kraju izveo hrvatske pjesme.

Zahvaljujući hrvatskoj glazbi koja je dopirala do svakog kutka tog žarkog sunčanog dana bilo je nemoguće izgubiti se u prostoranom Bókayjevom vrtu. Priredbe Hrvatske samouprave XVIII. okruga naširoko su poznate kako po bogatom sadržaju, tako i po srdačnom i prijateljskom gostoprimstvu domaćina Marije Srakić Mareljin, Marije Majstrović Budavári i Jose Patarice. U kotliču se pripremao bački paprikaš, na poslužavnike su se slagali kiseli krastavci i kruh, a da gosti ne ostanu žedni nudilo se hladno pivo, vino, rakija i mineralna voda. Polako su pristizali gosti iz Tukulje i budimpeštanski Hrvati, koji su se upustili u razgovore, pijuckali i jeli ukusan paprikaš. Svi su već bili željni priče i susreta, pa su kulturni program dočekali u veseloj i opuštenoj atmosferi.

Katalin Bartos i Marija Srakić Mareljin dijele paprikaš

Veleposlanik Mladen Andrić i načelnik Sándor Szaniszló

Veselo druženje

Priredbu je sa suradnicima posjetio i hrvatski veleposlanik Mladen Andrić, koji je predsjednici Mariji Srakić Mareljin uručio poklone Veleposlanstva.

Nakon objeda četrdesetak okupljenih pozdravili su veleposlanik Republike Hrvatske u Mađarskoj Mladen Andrić i načelnik okruga Sándor Szaniszló. U svom obraćanju veleposlanik Andrić čestitao je organizatorima na hrabrosti što su unatoč ljetu i velikoj vrućini priredili Hrvatski dan, pridodavši da je priredba

Mladi plesači

važna činjenica za očuvanje jednog dijela tradicije, kao i mogućnost za druženje, ali ujedno i dokaz da se sve može zajedno. Na kraju je svima zaželio ugodno ljeto na Balatonu, Jadranu, u Budimpešti ili drugdje. „Pestszentlőrinc-Pestszentimre je višenacionalni gradski okrug u kojem djeluje trinaest narodnosnih samouprava“, rekao je načelnik Szaniszló, naglasivši da je među njima najaktivnija upravo Hrvatska samouprava, koju vodi Marija Srakić Mareljin. Sljedeće godine obilježit će se dvadeseta obljetnica prijateljstva XVIII. okruga i hrvatskog grada Nina. „Učinit ćemo sve kako bismo nastavili njegovati ove za nas jako važne prijateljske i kulturne veze“, zaključio je načelnik Szaniszló. Kulturno-folklorni program sa spletom podravskih plesova, uz glazbenu pratnju sastava „Kolo“ otvorili su plesači tukuljskog KUD-a. Neizostavan dio priredbi u XVIII. okrugu je nastup Muškog zbora, čiji je dugogodišnji tajnik i član bio Ivica Mareljin, pokojni suprug Marije Srakić Mareljin. Zbor se publici predstavio s hrvatskim pjesmama, nakon čega su ponovno nastupili plesači s makedonskim i bunjevačkim plesovima. Goste je na kraju s bećarcima i dalmatinskim pjesmama zabavljao scenski umjetnik Stipan Đurić, koji je ujedno bio i voditelj programa. Nakon nastupa ugošćeni su i izvođači kulturnog programa, a druženje je uz hrvatsku glazbu potrajalo do kasnih popodnevni sati.

Kristina Goher

Zlatna diploma petroviskim učiteljicam

Jutka Handler i Jolanka Kocsis pedeset ljet pedagoginje

Na nedavnoj svetačnosti zatvaranja petroviskoga školskoga ljeta ravnateljica petroviske odgojno-obrazovne ustanove Ana Škrapić-Timar, a u predstavništvu mjesne Hrvatske samouprave Rajmund Filipović, gratulirali su dvim prethodnicam, svojim bivšim školnicavicam Jutki Handler i Jolanki Kocsis, povodom zlatnoga jubileja prikzimanja pedagoške diplome.

Jutka Handler kot dugoljetna direktorica petroviske osnovne škole, u rodnom selu je završila osnovnu školu, a gimnaziju u Sambotelu 1965. ljeta. Toga ljeta na pečušku Pedagošku visoku školu na struku srpsko-hrvatskoga i nimškoga jezika nije primljena zbog manjkanja studentskih mjest, tako se je u septembru prez diplomom začela djelati u Osnovnoj školi Sorokpolány, kade je podučavala ugarski i ruski jezik. Ljetodan kasnije još je „nutrazašla“ na pečušku Visoku školu i 1970. diplomirala je kot pedagoginja ugarskoga i ruskoga jezika. Još jedno ljetto je djelala u spomenutom ugarskom naselju, a potom je zašla domom, med svoje. Od 1978., prik deset ljet, bila je zamjenica školskoga direktora, a potom 17 ljet dugo (od 1988. do 2005.), sve do svoje mirovine je peljala domaću školu. „Na svoje djelo sam gledala kot na doživotnu profesiju i službu, ka mi je zadala čuda veselja. Moji su školari na jezični naticanji iz ruskoga, hrvatskoga i nimškoga jezika vik dospili do lipih rezultata i njev uspjeh ter njeva sridnjoškolska dostignuća su mi najlipša zahvala za vas moj trud“, izjavila je bivša školska direktorica, pod čijom rukom je 2004. ljeta upeljan model dvojezične nastave u petroviskoj Osnovnoj školi. Na području zapadne Ugarske ta je bila prva dvojezična škola, ku su u ovoj peldi, još sprohadjale osnovne škole u Koljnofu i Bizonji. „Bila mi je obaveza sačuvati hrvatsku svist i gajiti hrvatski jezik kot i običaje“, vik je naglasila, a djelomično je i zato dobila ministarsko priznanje za istaknutu djelatnost (1988.), a Ministarstvo za obrazovanje joj je 2005. ljeta dodililo pedagošku spomen-medaliju, dokle Hrvatska državna samouprava joj je 2006. ljeta uručila odlikovanje. „Za osobit doprinos u razvitku hrvatske kulture u Mađarskoj“. Posebna čestitka ide pedagoginji sa zlatnom diplomom i za zlatnu obljetnicu hištva s igrokazačem Andrašom Handlerom st., s kim skupa su svečevali ov važni jubilej, 19. julija, u nedilju.

Jolanki Kocsis, dugoljetnoj dirigentici ženskoga jačkarnoga zbora „Ljubičica“ i

Bivše kolegice i prijateljice skupa su i zlatne: Sliva Jolanka Kocsis i Jutka Handler

učiteljici glazbe zbog zlatne diplome takaj su tom spomenutom prilikom čestitali na negdašnjem djelatnom mjestu, kamo je pozvana na svaku svetačnost, školski izlet a i na spravišća sa školskim prijateljiz Donje Zeline. Nje roditelji Endre Kocsis i Jolán Gerencsér takaj pedagogi, imali su neminovnu zaslugu kod osnivanja kulturnih društava u Petrovom Selu, misleći ovde prvenstveno na folklornu, igrokazačku grupu, a i na zborovno jačenje. Pokidob pedagoški žitak u onu dob i nije bio tako miran, Jolanka Kocsis sa svojim bratom i sestrama je osnovnu školu pohadjala u Gornjem Četaru, Pornovi i Hrvatskom Židanu. Maturirala je u kiseškoj Gimnaziji Nikole Jurišića 1967. ljeta, a zatim je na sambotelskoj Visokoj školi diplomirala 1970. kot školnicavica za niže razrede, 1972. ljeta iz ugarskoga jezika i književnosti ter 1976. ljeta dobila je dip-

lomu za podučavanje glazbe po osnovni škola. Početkom učiteljske karijere je djelala u OŠ ugarskoga sela Sorokpolány, a 1976. ljeta je zašla u Petrovo Selo, kade je podučavala ugarski jezik i književnost kot i glazbu. Od 1995., čez dvanaest ljet, obnašala je dužnost zamjenice školske direktorice, a 2005. je stupila u mirovinu, ali još dodatno polag penzije djelala je u punom statusu, a od 2007. ljeta sve do danas vraća se na ure, podučavati glazbu za učenike od 5. do 8. razreda. „Otkidob sam u Petrovom Selu jako rado sudjelujem u kulturnom žitku sela, zato sam peljala mišoviti jačkarni zbor od 1977., koji je onda od 1986. ljeta postao ženski zbor „Ljubičica“. Peljanje narodnosnoga koruša jako čuda mi je pomoglo i u dvojezičnoj nastavi“, naglasila je pozlačena učiteljica ka Petrovo Selo danas smatra i svojim domom.

Tiho

Lukoviške rode

„Pametna se roda seli sa žabama“

Tako malo znam o rodama, a one žive tu pored nas, doduše ne nadomak mog stambenog bloka, ali u mirnim selima u kojima žive Hrvati možemo pronaći rode i njihova gnijezda. Lukoviščanka Biserka Brantner Kolarić svojim fotoaparatom bilježi i ono što promiče užurbanim prolaznicima poput mene, iako ponekad navratim u Lukovišće. Nazvala sam Biserku nakon što sam na Facebooku vidjela njene fotke o lukoviškoj rodi, gdje je sa svojim učenicima i sumještanima za novu stanovnicu Lukovišća, predložila nekoliko imena. Lukoviščani su javnim glasovanjem putem Facebooka između tri ponuđena novom stanovniku dali ime Béla.

Gnijezdo, u kojem je godinama stanovao Guszti sa svojom obitelji, nalazi se na električnom stupu pored rimokatoličke crkve. Odlazio bi u kolovozu ali se uvijek vraćao kući. Biserka i njeni učenici prozvali su ga Guszti i pažljivo promatrali život njegove obitelji. Proučavali su ih. Rode imaju stalno prebivalište tamo gdje savijaju gnijezdo, u koje mužjak poziva ženu, gdje zajedno sjede na jajima (3-5 jaja), iz kojih se rađaju ptići, do tri mlade rode. U gnijezdu zajedno hrane mladunce i uče ih letjeti, kako bi u kolovozu otišli na odmor u toplije krajeve. Rode su zimogrožljive ptice. Većina živi u toplim, tropskim krajevima Floride, Južnoj Americi, Africi, Indiji i Aziji, zapravo na svim kontinentima osim Antraktika. Obitelj roda (Ciconiidae) sastoji se od 19 poznatih vrsta. Razlikuju se po veličini i bojama. Nekoliko vrsta roda žive u hladnim područjima, a tijekom zime migrira na jug. Takve su i europske rode, koje su uglavnom bijele boje.

U starosti, sve dok ne ugine, rodu hrane i o njoj brinu mladunci. Nekad su rode sjedile na dimnjacima starih krovova, no danas ih je sve manje. I dimnjaka i roda. Rode prave velika gnijezda, širine do deset metara, pa i više. Prave ih na drveću, liticama, krovovima, pa čak i na vrhovima telefonskih stupova. Gnijezde se na krovovima, zidovima, stogovima sijena i slame, a ponekad i na tlu. Neke vrste bijelih roda iz godine u godinu koriste isto gnijezdo. Takav je bio i Guszti.

Hrane ima u lukoviškom kraju. Tu su žabe, miševi, zmije, priroda buja.

Kako razlikovati mužjaka od ženke? Kaže mi Biserka u šali, kako je ženka nešto mršavija u predjelu trbuha, te ima oko tri kilograma. Upozorava me da ne zaboravim napisati kako je roda vrlo elegantnog hoda, voli močvarno tlo, vrlo je vjerna i donosi ljudima sreću. Ne vezuju se uzalud uz rodu simboli i brojni mitovi, pa i izreka da novorođenčad donose rode. Možda i stoga, jer od njihova odlaska na jug u jesen do povratka u rano proljeće protekne do malo devet mjeseci.

Naše bijele rode imaju crno-bijelo perje, ali ima kod nas i crnih roda. I sada u lukoviškoj šumi boravi jedna takva roda. Gnijezdo joj je na drvetu. Crnog je perja, s bi-

jelim trbuhom i prsima. Roda ima duge noge, velik kljun i širok raspon krila, koji joj omogućuje da tijekom leta odspava i do petnaestak minuta. Klizi toplim zračnim strujama i u zraku provodi do pedesetak dana... Rode su zaštićene ptice. Ne znaju „cvrkutati“, nijeme su, komuniciraju klepetanjem kljuna, šištanjem i vriskom. Učiteljica Biserka i njeni učenici znaju puno o rodama, pogotvo Lukoviškim...

Životni vijek roda je oko 30 godina, a u zatvorenim uvjetima dostiže i do 40 godina.

Zbog razvoja industrije i nestanka prikladnih staništa gdje se može razmnožavati, broj roda u Europi danas opada. Stoga je roda uvrštena među ugrožene i zakonom zaštićene vrste.

Rode se ne boji ljudi. U Lukovišću imaju nekoliko gnijezda. Hodaju sporo i oprezno, sporo lete, i pažljivo koračaju. „Jučer sam djeco ugledo rodu, / Kako po polju gazi vodu.“, zante li ove prekrasne stihove Stipana Blažetina o rodi. Ako ne, naučite ih. I ja sam puno naučila o rodama. Ali nemaju Lukoviščani samo svoje rode, nego i sove, o kojima ćemo jednom drugom prilikom.

Branka Pavić Blažetin

Roda i moda

*Juče sam djeco ugledo rodu,
Kako po polju gazi vodu.
Crvene čizme,
Haljina crno – bijela.
Kao i prije!
Ništa se promijenila nije.*

*Juče sam djeco ugledo rodu,
Kako po polju gazi vodu.
Gledah je gledah,
mišljah i pitah,
Upitah rodu.
Zar rodo stvarno ne znaš za modu?*

Stipan Blažetin

Mala stranica

Želimo li online nastavu?

Doživljaji serdahelskih učenika o online nastavi:

Sára Vajdai, učenica 7. razreda :

Nisam voljela učiti preko interneta. Ne mogu tako duboko i lako shvatiti novo gradivo kao u školi. Nisam mogla odmah postavljati pitanja nastavnicima, ili tražiti pojašnjenja, ali pomogla mi je mama. Rado je učila sa mnom i ponavlja nekad naučeno gradivo. Imali smo 7-8 sati dnevno. Voljela sam sate hrvatskog jezika, na kojima smo rješavali zadatke, slušali tekstove, dijaloge i čitali. Bilo je jako teško učiti fiziku i kemiju. Za vrijeme online nastave zatvarala sam se u sobu da mi nitko ne smeta. Nakon tjeđdan dana online nastave jedva sam mogla izdržati bez prijateljica. Jako sam društvena osoba, volim provoditi vrijeme s vršnjacima, to mi je bilo najgore u svemu. Kada se to sve završi puno ću razgovarati s prijateljima i prijateljicama!

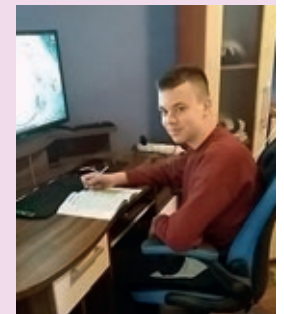
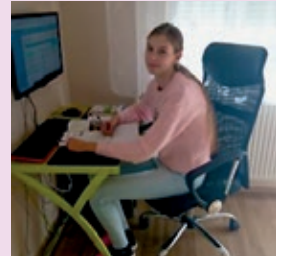
Máté Bagoczi, učenik 7. razreda:

Jako sam volio učiti preko interneta jer nisam morao rano ustajati i putovati autobusom. Mislim da mi je ovako bilo lakše, imao sam puno više vremena za učenje. U učenju mi je pomagao otac. Iako nije bilo loše učiti preko interneta, jako su mi falili razred i prijatelji.

Lena i Armin Kimmel (blizanci), učenici 7. razreda:

Ne volimo učiti na taj način, bolje je u školi, kada nastavnici pojašnjavaju novo gradivo, pa se lakše uči i pamti. Nama je ovako bilo puno teže. Nekoliko predmeta nam ide malo teže, ovako nam je bilo još teže. Mama nam je pomagala poslije radnog vremena. Iz tjelesnog smo dobivali zadatke koje smo snimali. Snimala sam brata, a on mene, pri čemu smo se puno smijali. Ostale predmete učili smo slično kao u školi. Iz hrvatskog jezika sve je bilo skoro isto. Učiteljica nas je ispitivala kao da smo u školskoj klupi. Razgovarali smo uvijek o aktualnim temama, radili dijaloge, usmene zadatke, čitali tekstove iz udžbenika, a kad je bilo nepoznatih riječi, dogovarali smo se o značenju. Ne bih voljela od jeseni opet tako učiti, jako su mi falili prijatelji, ali i nastavnici.

Botond Völgyi, učenik 7. razreda

laoko nisam imao problema s učenjem preko interneta, jer mogu se pripremati i samostalno, nisam volio taj način nastave. Puno je bolje u školi, to sam shvatio sad, kad ju nismo mogli posjećivati. Radili smo u sustavu DISCORD, mislim da mi je najteže bilo učiti zemljopis. Jako mi je falilo druženje s prijateljima: redovito igram nogomet, pa mi je bilo jako

teško što nisam imao s kim igrati. Čim se završi ova situacija odmah ću potražiti prijatelje i odigrati jedan super derbi.

Hrvatski kamp za osnovnoškolce u Serdahelu

Hrvatski kulturno-prosvjetni zavod „Stipan Blažetin“ već nekoliko godina zaredom organizira dječji kamp. Ta ustanova ove je godine na Natječaju za nacionalne manjine (NEMZ-TAB) prijavila projekt Hrvatskog državnog kampa u Vlačićima, ali se zbog epidemije Covid-19 inozemni kampovi nisu mogli održati. Umjesto toga potpora se mogla upotrijebiti za održavanje dječjih kampova s dnevnim boravkom u Mađarskoj. Zavod je unutar Pomurja svoje planove uskladio s Osnovnom školom „Katarina Zrinski“, nakon čega je zajedno s tom školskom ustanovom od 29. lipnja do 3. lipnja održan Kamp hrvatskog jezika i kulture. U mnoštvu zanimljivih programa uživalo je preko četrdesetero djece iz Letinje, Mlinaraca, Pustare, Serdahela i Sumartona.

Kamp hrvatskog jezika i kulture svake se godina zamišlja kao spoj učenja jezika, upoznavanja novih hrvatskih sadržaja, odmora, sporta, rekreacije, izleta i prijateljstva. Ravnateljica Zavoda Zorica Prosenjak Matola i njezine školske kolegice i kolege osmislili su izvrsne programe za osnovnoškolsku djecu. Kako se uzrast sudionika kretao od sedam do četrnaest godina, učenici su mogli birati među raznim programima, dok su pojedini programi naizmjenice, prema uputama epidemiološkog stožera u manjim grupama okupljali sve sudionike. Sudionici su u kamp svaki dan dolazili u 8 sati, nakon čega je uslijedila jutarnja gimnastika na glazbu, kako bi se tijelo razgibalo i osnažilo nakon dugog online učenja. Učenici 8. razreda u dolasku iz raznih naselja zagrijavali su se vožnjom bicikla, a po dolasku u školu odmah su uzimali tamburice i počinjali vježbu sviranja s učiteljem Zsoltom Trojkom i studentom Nastavničkog fakulteta Marcellom Tanaijem. Učenicima nižih razreda ponuđeni su raznovrsni programi, grupna zanimanja naizmjenice su se odvijala na hrvatskom i engleskom jeziku. Popodnevni sati protjecali su aktivno, u prirodi: održana su sportska ekipna natjecanja i šetalo se do Mure, gdje je Stjepan Horvat, sakupljač i zapisivač starih zanata predstavio nekadašnju vještinu ispiranja zlata na rijeci, dok su predsjednik Ribolovne udruge Lajos Huller i ribič Stjepan Prosenjak govorili o ribolovu s mrežom i prezentirali suvremeni način ribolova. U kreativnoj radionici Jelica Mihović Adam predstavila je izradu pomurskih cimera, tj. papirnih cvjetića za svadbeno ukrašavanje, a pripremu čuvene serdahelske gibanice djeca su učila od umirovljenih kuharica, Katice i Marije Prosenjak, te učiteljice Jelice Mihović Adam. Svi su pojedinačno pokušali zamijesiti tijesto,

Mali odmor u hladu nakon sportskih natjecanja

Nije lako zamijesiti tijesto za gibanicu

Osmaši vježbaju sviranje na tamburici

a zatim ga razvući, što baš i nije lagan posao, no kuharice su dovršile taj omiljeni desert, a za ručak je već bilo lako, u čemu su im pomogle i učiteljice. Za gibanicu treba i sira, čiju su proizvodnju sudionici mogli upoznati od poduzetnika Stjepana Horvata, a pošto se on bavi i jahanjem, hrabriji su se mogli iskušati u jahanju lipicanca. Petak je bio posvećen izletu u Pečuh i posjetu Hrvatskom kazalištu, gdje je asistent Gyula Béri pokazao prostorije u kojima se šminkaju glumci, mjesto šaptača i otkrio druge kazališne tajne. Neki su na pozornici isprobali svoje glumačko i plesnačko umijeće, pa se možemo nadati će netko od njih izabrati glumačko zvanje. Najveselije je bilo sunčano pečusko poslijepodne u kojem su sudionike kampa očekivali pavijani, medvjedi, nilski konji, tuljani, kornjače i druge životinje Zoološkog vrta. Naravno, ni ovdje se nije moglo bez učenja: dok su djeca promatrala životinje učila su njihove nazive na hrvatskom jeziku.

beta

Dorina Gecse stipendistica internetskoga učenja hrvatskoga jezika

„Kad sam dobila vist da ne morem u Zagreb, bila sam tužna...“

S Koljnofkom Dorinom Gecse pred dvimi ljeti smo razgovarale u ovo vrime u Zagrebu, kamo je dospila na studiranje hrvatskoga jezika. Pomoću stipendije Instituta Filipa Kaušića iz Celindofa ona je jedan cijeli misec boravila u glavnom gradu Hrvatske, skupa s rodjakom Kevinom Takácsom. Jur i onda je odlučno izjavila da za maturom u šopronskoj Luteranskoj gimnaziji Józsefa Eötvösa, želji nastaviti učnju hrvatskoga jezika. Sanja bi bila zagrebački studij, koji je bio pod uputnikom. Dorina je lani uspješno maturirala i javila se je na studij med stipendiste Središnjega državnoga ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske da još nadograđuje svoje jezično znanje, ali nažalost, nije dobila tu mogućnost. Medjutim, na listi kandidatov za dodilu stipendije za internetsko učenje hrvatskoga jezika u akademskom ljetu 2019/20., našlo se je iz Ugarske jedino nje ime.

Kako je to izgledalo, sama nam je povidala: „Najprlje sam se javila za stipendiju kroz cijelo ljetu da se učim hrvatski jezik, ali nažalost, to nisam uspjela tako sam zašla na stipendiju internetskoga tečaja. Bilo je pitanje, hoću li sudjelovati na zimskom ali protuličnom tečaju i ovako sam izbrala protuličnu intenzivnu učnju, kad sam svakako namjeravala položiti maturu u majušu ovoga ljeta iz hrvatskoga jezika“, rekla je mlada Koljnofka, ka je još povidala da je imala sriću pokidob pri online učnji je dobila profesoricu ka ju je podučavala i prilikom ljetnoga studija pred dvimi ljeti. Tako je suradnja bila bližnja i direktnija i preko Skypa. „Svaki tajedan u pondiljak i u sridu sam imala ure od 18 do 18.45, prik gramatike do lektorskih vježbov sve, štoveć dobila sam i domaće zadaće ke smo onda skupa kontrolirale s profesoricom. Naše ure su bile jako zanimljive, i meni je bilo jako drago da vidim svoju profesoricu s kojom smo isplanirale da prvom prilikom kad putujem u Zagreb, obavezno idemo na kavu“ kaže moja sugovornica, ka je u medjuvrimeu jur online položila usmeni i pismeni dio ispita na peticu. Zvanaredni rezultati su ju ohrabрили da položi pismeno i maturu, ljetos u majušu. Bila je jedina iz hrvatskoga jezika na ispitu u šopronskoj gimnaziji s maskom i u rukavica. Uprav na dan našega razgovora je poštom dospila u Koljnof i potvrda, kako je Dorina Gecse odlično maturirala iz hrvatskoga jezika. „Kad sam dobila vist da ne morem u Zagreb, bila sam tužna, ali mislila sam da to je život i da to nije za mene ter da moram nešto

novu i drugo učiti. Zatim sam dobila djelo u mjesnoj čuvarnici kot asistentica i tamo pomažem odgojiteljicam. S tom dicom ka su iz Koljnofa i doma čuju hrvatsku rič, moremo se pominati po hrvatski, a meni je bila potribna hrvatski i za dalnji studij“, jer mlada Hrvatica javila se je na Visoku školu za odgojiteljice u Šopron i polag djela želji diplomirati na struki odgojiteljice za pačenu dicu. „Od ditinstva imam jur probleme sa sluhom, zato sam se odlučila koncentrirati na takovu dicu ka takaj imaju poteškoće sa sluhom i vidom. Njim želim biti iz svega srca na pomoć!“, naglasila je Dorina kojoj je hrvatski jezik i strast, jer sve što se začme s „hrvatskim“, je li to rič, folklor, kultura ali matična zemlja, u nje srcu zame posebni kut.

Tiho

Za turiste i domaćine

Biciklističko odmorište na četarskom pragu

Pinčena dolina je sama po sebi prekrasna linija za bicikliste, iako se tekeri u Austriju, iako je namjera dojt na dvokolca prik Buče, Božuka do Kisege. Pred kratkim je prikdano na četarskom pragu biciklističko odmorište, s mostom prik potoka za pišake, sa stolom za stolni tenis, s klupčicama i s dvimi mjesti za ložište za pečenje ali kuhanje. Od vrbe su spletena ulazna vrata u park koji je posebno oblikovan i na kom jur od ranije se nalazu i rekreacijske sprave. Sve to je ostvareno prik projekta u jednoj skupnoj konzorciji s gestorstvom Pornove. Po riči načelnice Gornjega Četara Katice Konkzer, unutar državnoga Programa za regionalni razvoj pod brojem VP6-19.2.1.-69-8.1.1-17, naticanje, „Panonsko društvo za regionalni razvoj – Program panonskoga doživljaja“, za realizaciju je prikdano još u dob bivše Seoske samouprave, pred dvimi ljeti. U okviru dotičnoga naticanja, Gornji Četar je dobio potporu od 3 697 187 ft, a sva ostala naselja kot Pornova, Hrvatske Šice, Petrovo Selo isto tako, oko tri milijun ft materijalna sredstva za slične cilje. Novi i atraktivni park za slobodno vrime u društvu ali pak s familijami, s velikim veseljem su službeno u hasnovanje zeli mladi i stari Četarci, povodom svetačnosti 100. jubileja potpisanja Trianonskoga ugovora, kad ga je farnik Richárd Inzsöl i svečano blagoslovio.

Tiho

NAS JEZIK

LJETNI KAMP HRVATSKOG JEZIKA ZA DJECU
OD 7 DO 14 GODINA
KUKINJ 17.-21. KOLOVOZA 2019.

CIJENA: 25.000 FT

PRIJAVE I INFORMACIJE: DO 30. SRPNJA 2020.
NA TELEFONSKOM BROJU:
+36-70/388-1320 (RENATA BOŽANOVIĆ) ILI
NA SLJEDEĆOJ E-MAIL ADRESI:
INFO@NASJEZIK.HU

Luka Cindrić nominiran za najboljeg rukometaša svijeta

Kako javlja HRT Međunarodna rukometna federacija hrvatskog reprezentativca Luku Cindrića uvrstila je među pet kandidata za najboljeg rukometaša svijeta u 2019. godini. Među kandidatima za ovu prestižnu nagradu su i Danci Mikkel Hansen, Rasmus Lauge Schmidt i Niklas Landin Jacobsen, te Norvežanin Sander Sagosen. Luka Cindrić u prvoj je sezoni s Barcelonom osvojio čak šest trofeja, a nada se i peharu prvaka Europe. No, do Final Foura Lige prvaka ostalo je više od pet mjeseci. Osim klupskog svjetskog prvenstva osvojio je i španjolsko prvenstvo, Kup kralja, Kup ASOBAL, španjolski Superkup, te Superkupa Katalonije. O najboljim rukometašima 2019. odlučit će navijači, a glasovanje traje do 18. srpnja na stranici Međunarodne rukometne federacije (IHF). Napomenimo, kako su nagradu za najboljeg rukometaša svijeta osvajali Ivano Balić (2003., 2006.) te Domagoj Duvnjak (2013.).

k.g.

„Re-open EU“

Europska komisija je 15. lipnja predstavila novi alat za pomoć turizmu – novu mrežnu platformu „Re-open EU“, na kojoj se mogu naći informacije na 24 službena jezika EU-a u stvarnom vremenu o granicama, dostupnim prijevoznim sredstvima i turističkim uslugama, javnozdravstvenim i sigurnosnim mjerama u državama članicama.

Nakon višetjednog ograničenja kretanja ponovno se otvaraju unutarnje granice EU-a. Na novoj internetskoj stranici Re-open EU putnici će lako moći pronaći informacije koje su im potrebne da bi pouzdano planirali putovanja i sigurno proveli odmor. „Bit će korisna za vlasnike malih restorana i hotela te gradove diljem Europe jer će na njoj moći vidjeti kakva su inovativna rješenja razvili drugi“, izjavio je Thierry Breton, povjerenik za unutarnje tržište.

Na stranici se mogu naći praktične informacije država članica o ograničenjima putovanja, javnozdravstvenim i sigurnosnim mjerama, primjerice o ograničavanju socijalnih kontakata ili nošenju maski, jesu li crkve i muzeji otvoreni, jesu li dopuštena okupljanja i koliko se ljudi može okupiti na jednom mjestu te druge korisne informacije o turističkoj ponudi u EU.

Stranica je pokrenuta kako bi Europljani mogli donijeti odgovorne i promišljene odluke o rizicima povezanim s koronavirusom dok planiraju odmore i putovanja tijekom i nakon ovog ljeta.

Nova platforma, koja je prilagođena i upotrebi na mobilnim telefonima kao internetska aplikacija, služi kao glavna referentna točka za svakog tko putuje u EU jer su na njoj centralizirane ažurirane informacije od Komisije i država članica. S pomoću interaktivne karte moći će se pretraživati informacije, novosti i savjeti za svaku od država članica EU-a.

Na platformi će biti i informacije o programima pokroviteljskih vaučera koje potrošači mogu unaprijed kupiti za boravak ili obrok u omiljenim hotelima i restoranima. Na taj način mogu pridonijeti njihovom oporavku i pomoći europskoj ugostiteljskoj industriji nakon ukidanja ograničenja i ponovnog otvaranja granica.

Zahvaljujući pokroviteljskim vaučerima poduzeća mogu prebroditi probleme s likvidnošću, a usluge pružaju kasnije. Iznos koji korisnik plati odlazi izravno pružatelju usluga. Novom namjenskom internetskom stranicom Komisija želi pomoći uključenim poduzećima i zainteresiranim korisnicima da se lakše povežu, posebice pri putovanju u inozemstvo.

Komisija će na platformi „Re-open EU“ davati i relevantne informacije o turističkoj ponudi u državama članicama, među ostalim o inicijativama EU-a kao što su europske prijestolnice pametnog turizma, europske destinacije izvrsnosti (EDEN) i europske prijestolnice kulture.

Hina